

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 8 mars 1904, kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 1 kap. 3 § och 2 kap. 14 § i lagen den 10 augusti 1877 angående äganderätt till skrift, dels ock två med föranledande af propositionen väckta motioner.

Genom proposition, n:o 22, af den 31 december nästlidet år, hvilken blifvit af båda kamrarna till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 1 kap. 3 § och 2 kap. 14 § i lagen den 10 augusti 1877 angående äganderätt till skrift.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § och 2 kap. 14 § i lagen den 10 augusti 1877 angående äganderätt till skrift skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 Kap.

3 §.

Skrift, som författare låter samtidigt utgifva på olika och å titelbladet eller vid skriftens början uppgifna språk, varde ansedd såsom på hvardera af dessa språk författad.

Under tio år från det skrift först utgafs vare förbjudet att utan författarens samtycke genom tryck utgifva öfversättning däraf till annat språk.

2 Kap.

14 §.

Författares eller öfversättares i detta kap. omförmälda rätt gäller för hans lifstid och trettio år efter hans död. Har författare eller öfversättare ej gifvit sig tillkänna, vare det, sedan fem år förflutit från det att arbetet först offentliggjordes genom tryck eller offentligen uppfördes eller föredrogs, enhvar tillåtet att samma arbete uppföra och föredraga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1904. Den skall äga tillämpning jämväl i afseende å dessförrinnan offentliggjord skrift. Öfversättning, som före sagda dag var verkställd och enligt förut gällande lag fick utan författarens samtycke genom tryck utgifvas, må dock fortfarande fritt utgifvas. Har någon före lagens ikraftträdande på grund af förut gällande lag lofligen uppfört eller föredragit dramatiskt, musikaliskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, vare oförhindrad att fortfarande den rätt utöfva.

I sammanhang med nämnda proposition har lagutskottet till behandling förehaft två särskilda till utskottet öfverlämnade, i anledning af propositionen inom Andra Kammaren under n:o 117 af herr *E. Hammarlund* och n:o 174 af herr *C. A. Lindhagen* väckta motioner.

Herr Hammarlunds motion är af följande lydelse:

»I Kungl. Maj:ts proposition n:o 22 till innevarande års Riksdag föreslås åtskilliga ändringar i lagen angående äganderätt till skrift. De ändringar, hvilka ifrågasättas, äro sådana, som ansetts erforderliga för Sveriges anslutning till Bernkonventionen. I fråga om lagens trädande i kraft och dess retroaktiva verkan föreslår Kungl. Maj:t följande:

»Denna lag träder i kraft den 1 juli 1904. Den skall äga tillämpning jämväl i afseende å dessförinnan offentliggjord skrift. Öfversättning, som före sagda dag var verkställd och enligt förut gällande lag fick utan författarens samtycke genom tryck utgifvas, må dock fortfarande fritt utgifvas. Har någon före lagens ikraftträdande på grund af förut gällande lag lofligen uppfört eller föredragit dramatiskt, musikaliskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, vare oförhindrad att fortfarande den rätt utöfva».

Genom denna bestämmelse blir svensk bokförläggare tillförsäkrad rätt att för framtiden försälja, förnya och utgifva sitt vid den nya lagens trädande i kraft innehafvande förlag af hittills icke skyddad öfversättningslitteratur, och har denna rätt utsträckts därhän, att den jämväl afser öfversättning af arbete, som ännu icke blifvit föremål för svensk förläggares verksamhet, blott öfversättningen var verkställd före lagens ikraftträdande.

Det skydd, som sålunda varder beredt hittills i Sverige utkommet *bokalster*, torde nog vara afsedt att jämväl komma *musikalster* till del, i all synnerhet som i den förevarande lagen med uttrycket »skrift» jämväl afses arbete, affattadt i notskrift. Den nyss anförda punkten i förslaget rörande lagens tillämpning kan emellertid näppeligen anses vara så affattad, att den jämväl åt musikförläggare inrymmer rätt att efter Sveriges anslutning till Bernkonventionen förfoga öfver den del af innehafvande förlag, som utgöres af främmande tonsättares hittills icke skyddade verk. Uttrycket »öfversättning» är nämligen icke tillämpligt på arbete, som affattats i notskrift, hvilken skrift ju är internationell. Den anförda delen af lagförslaget kräfver därför ett tillägg, som åt de svenska musikförläggarne bereder liknande rätt, som blifvit de svenska bokförläggarne tillförsäkrad.

Då i Norge och Danmark anslutning nyligen skedde till Bernkonventionen, var man angelägen att icke blott — såsom i nu föreliggande proposition skett — bereda bokförläggare förmånen af att fortfarande fritt få utgifva öfversättning, som före lagens trädande i kraft var verkställd och enligt förut gällande lag fick utan författarens samtycke genom tryck utgifvas, utan en liknande förmån tillerkändes äfven musikförläggare. Sålunda bestämmes i § 38 af den norska »Lov om Forfatterret og Kunstnerret» bland annat följande:

»Denne Lov, der træder i Kraft 1:ste Januar næste Aar, kommer till Anvendelse ogsaa paa de før dens Ikrafttreden frembragte eller offentliggjorte Værker.

Dog skal enhver før denne Lovs Kundgjørelse paabegyndt Gjengivelse, hvis Offentliggjørelse efter den hidtil gjældende Ret var lovlig, fremdeles kunne afhændes eller paa anden Maade offentliggjøres selv om saadan Offentliggjørelse vilde være forbudt efter denne Lov.

I lige Maade skal det være tilladt fremdeles at benytte Former, Stene, Plader og lignende till Mangfoldiggjørelse bestemte Materialier, som lovlig kunde benyttes efter den hidtil gjældende Ret, naar deres Forfærdigelse bevislig er paabegyndt inden denne Lovs Kundgjørelse».

Och i den danska lagen är en alldeles lika lydande paragraf (den 37:e) inryckt.

Då svenska bokförläggareföreningen, af hvilken samtliga vårt lands främste musikförläggare äro medlemmar, den 2 sistlidna oktober på grund af anmodan af statsrådet och chefen för justitiedepartementet att afgifva yttrande i fråga om Sveriges anslutning till Bernkonventionen — behandlade denna fråga, beslöt föreningen att tillstyrka bifall till den af Svenska författareföreningen gjorda framställningen angående vidtagande af de förändringar i lagen rörande äganderätt till skrift, som finnas nödiga för Sveriges anslutning till nämnda konvention. Detta tillstyrkande skedde emellertid under villkor,

»att i all synnerhet de bestämmelser, som innehållas i den norska lagens § 38 och den motsvarande danska lagens lika lydande § 37, komma att inflyta jämväl i den svenska lagen, enär i motsatt fall den svenska förlagsverksamheten och däraf särskildt musikförlaget skulle komma i vida sämre ställning än den norska och danska och sålunda drabbas af högst betydande ekonomiska förluster».

Såsom ofvan framhållits, har dock detta önskningsmål icke blifvit i den kungl. propositionen till fullo beaktadt.

Då det emellertid synes mig vara af stor betydelse, att bestämmelserna på detta område blifva så vidt möjligt lika för alla de tre skandinaviska länderna,

då ett skyddande af de svenska musikförläggarnes berättigade intressen synes mig väl befogadt med afseende å de kostnader, som af dem blifvit före den ifrågasatta anslutningen till Bernkonventionen nedlagda icke blott på en dyrbar materiel, utan äfven på öfversättningar af sångtexter, bearbetningar, arrangement, m. m.,

då, om Svenska bokförläggareföreningens önsknningar härvidlag icke varda beaktade, de svenska musikförläggarne skola komma i en

betydligt ogynnsammare ställning än deras danska och norska kolleger, hvilka på grund af lagstiftningen i deras resp. länder fortfarande kunna framställa en mångfald utländska musikalier till vida billigare pris, än de svenska förläggarna efter den nya lagens trädande i kraft med den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelse framdeles skulle kunna göra,

finner jag mig böra föreslå ett tillägg till den kungl. propositionen i enlighet med Svenska bokförläggareföreningens den 15 oktober 1903 till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet aflåtna skrifvelse.

Tillägget torde böra så affattats, att det tillgodoser icke blott de svenska musikförläggarnes berättigade intressen, utan äfven öfriga svenska förläggares. Samma frihet, som enligt gällande lag är medgifven norska och danska förläggare att, oberoende af anslutningen till Bernkonventionen, fortfarande fritt få utgifva kartor, teckningar m. m., som enligt förut gällande bestämmelser lofligen utgifvits och till hvars åstadkommande materielen finnes förfärdigad, torde nämligen äfven böra tillgodokomma svenska förläggare.

Målet skulle kunna vinnas, om sista stycket i den nya lagen erhöles ungefär följande lydelse:

»Denna lag träder i kraft den 1 juli 1904. Den skall äga tillämpning jämväl i afseende å dessförinnan offentliggjord skrift. Öfversättning, som före sagda dag var verkställd och enligt förut gällande lag fick utan författarens samtycke genom tryck utgifvas, må dock fortfarande fritt utgifvas. *Likaledes vare medgifvet att fortfarande för sitt ändamål begagna stereotyper, klichéer, stenar och plåtar af alla slag samt liknande, för skrifs mångfaldigande afsedda materialier, som lofligen kunnat begagnas på grund af förut gällande lag, dock under förutsättning, att dessa materialier bevisligen voro före denna lags trädande i kraft antingen förfärdigade eller under arbete.* Har någon före lagens ikraftträdande på grund af förut gällande lag lofligen uppfört eller föredragit dramatiskt, musikaliskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, vare oförhindrad fortfarande den rätt utöfva».

Ett dylikt tillägg utgör endast ett vidhållande af en princip, hvilken förut af Kungl. Maj:t och Riksdag blifvit godkänd. I lagen angående rätt att efterbilda konstverk af den 28 maj 1897 bestämmes nämligen, »att lagen icke verkar inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad samt att dels — — —, dels ock formar, plåtar och andra uteslutande för efterbildning af visst konstverk användbara materialier, som före samma tid (den 1 januari 1898) förfärdigats,

må, där efterbildningen enligt äldre lag loflig var, fortfarande för sitt ändamål begagnas».

Lagutskottet torde efter frågans ompröfning föreslå formuleringen af det tillägg jag ifrågasatt, hvadan jag inskränker mig till att hemställa, att Riksdagen måtte besluta sådant tillägg till Kungl. Maj:ts proposition n:o 22 med förslag till lag om ändrad lydelse af lagen angående äganderätt till skrift att i fråga om lagens tillämpning å skrift, hvilken före den nya lagens ikraftträdande lofligen fått utgifvas, Sverige blir i tillämpliga delar likställt med Norge och Danmark.

Herr Lindhagen har i sin ofvan berörda motion anført följande:

»Med anledning af ett tillämnadt tillträde för Sveriges räkning till Bernkonventionen för upprättandet af en internationell union till skydd för litterära och konstnärliga arbeten, har genom Kungl. Maj:ts proposition n:o 22 i lagen angående äganderätt till skrift den 10 augusti 1877 föreslagits, utom en af nämnda anslutning oberoende af Riksdagen begärd ändring, tillika den utsträckning i skyddet för öfversättning, som utgjorde villkor för en sådan anslutning.

Å andra sidan har herr Hammarlund i afgifven motion framhållit, att i fråga om den föreslagna lagens retroaktiva verkan genom lagförslagets öfvergångsbestämmelse väl beredts skydd bland annat för redan verkställda öfversättningsarbeten, men att däremot tillspillogifvits alla sådana rättigheter, som kunde utöfvas med begagnande af redan förfärdigade stereotyper, klichéer, stenar och plåtar af alla slag samt liknande för skrifts mångfaldigande afsedda materialier. Därigenom blefve särskildt musikförläggarnes och i vissa afseenden äfven andra förläggares rätt träd för nära. Motionären påyrkar därför, att i lagförslagets öfvergångsstadgande göres sådant tillägg, att uppkomna rättigheter af nyss angifvet slag måtte, på sätt skett i de norska och danska lagstiftningarne i ämnet, jämväl varda bevarade.

Det torde vara obestriddigt, att äfven omförmälda rättigheter böra på något sätt skyddas. Likaledes synes det med fog kunna göras gällande, att dylikt skydd helst bör, såsom skett i afsende å öfriga privaträttigheter, vara rättighetens innehafvare tillförsäkradt i själva civillagen. Detta är så mycket mera i sin ordning, som den rättmätiga besittningen af en stereotyp eller annan dylik materiel icke innefattar en själfklar rätt att därmed äfven få åstadkomma reproduktion af ett arbete, hvars fria utgifvande eljest är förbjudet.

Emellertid kan med skäl framhållas, att då den nu framlagda propositionens innehåll ej på något sätt berör denna angelägenhet, så kan

något lagstiftande därom ej heller ifrågakomma uti förslaget öfvergångsbestämmelser. Den ifrågasatta föreskriften måste i stället på något sätt införas i själfva hufvudförfattningen. Men fråga uppstår då först, huruvida denna ej redan innehåller en dylik bestämmelse.

Uti öfvergångsbestämmelsen till lagen den 28 maj 1897 angående efterbildning af konstverk, hvilken jämte lagen om äganderätt till skrift kommer att ingå i Bernkonventionen, finnes saken uttryckligen uttalad. Där heter det nämligen, att formar, plåtar och andra uteslutande för efterbildning af visst konstverk användbara materialier, som före lagens trädande i kraft förfärdigats, må, där efterbildningen enligt äldre lag var loflig, fortfarande för sitt ändamål begagnas.

Den lag likaledes af den 28 maj 1897, hvarigenom åtskilliga ändringar skedde i lagen om äganderätt till skrift, innehåller däremot ej något motsvarande uttryckligt stagdande. Inom högsta domstolen framhölls detta af två ledamöter såsom en brist, i hvilket afseende till jämförelse hänvisades till 38 § i den norska lagen, hvarförutom inom domstolen äfven i öfrigt mot det till domstolen remitterade förslaget gjordes erinringar om att äldre rätt ej tillräckligt skyddats. I anledning häraf tillades nu gällande bestämmelse, att lagen ej verkade inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad utan att man af föredragande departementschefens yttrande kan få någon ledning för bedömande, huruvida meningen varit att härigenom betrygga äfven rätt till begagnande af stereotyper och dylika materialier. Erforderlig öfverensstämmelse i sak med öfvergångsstadgandet i den samtidigt utgifna lagen om efterbildning af konstverk talar för att detta senare varit afsikten. Formuleringen åter kan möjligen åberopas för en motsatt mening. Båda lagarna innehålla nämligen nu lika uttalanden om skydd för den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad. Lagen om efterbildning af konstverk tillägger dessutom såsom en särskild bestämmelse omnämnda föreskrift om skydd för formar och dylikt, medan på motsvarande ställe i lagen angående äganderätt till skrift stadgas, att, där arbete lofligen utgifvits, redan tryckta exemplar däraf fritt finge utgifvas, hvilket synes innefatta en helt annan grundsats.

Hvad angår den öfvergångsbestämmelse, som tillkom år 1877 vid första antagandet af lagen om äganderätt till skrift, så innehåller denna, att lagen icke verkar inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre rätt förvärfvad. Denna bestämmelse antogs i stället för ett tidigare förslag, att, ehuru lagen skulle äga tillämpning på redan offentliggjorda arbeten, dock de redan befintliga exemplar, som efter äldre lag tillkommit

framgent finge säljas. Motiven lämna ej någon upplysning, om med förändringen äfven åsyftats att bevara rätten att fortfarande begagna stereotyper och dylikt. Men man har lättare att i fråga om 1877 års öfvergångsbestämmelser än beträffande motsvarande stadganden i 1897 års författning komma till en sådan slutsats.

Med fästadt afseende å dessa tämligen orediga föreskrifter och den ganska splittrade beskaffenheten i öfrigt af ifrågavarande lagstiftning framställer det sig, som om den tillämnade anslutningen till Bernkonventionen utgjort en naturlig och bjudande anledning att kodifiera de båda lagarne i en ny lag, som då äfven innehållit gemensamma och fullständiga öfvergångsstadganden samt kunnat, såsom skett i Danmark, publiceras samtidigt med deklarationen om anslutning till konventionen. Man hade därigenom fått reda och öfverskådlighet i egen lagstiftning, större likformighet med de danska och norska författningarne i ämnet samt tillfälle att erbjuda de utländska medlemmarne i unionen en lag, med hvars innehåll dessa haft lättare att komma till rätta. Detta kan dock nu ej åstadkommas annorledes än genom aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t, med begäran om ett förslag till nästa riksdag i sådant syfte.

Då emellertid ett ytterligare uppskof med anslutningen till konventionen lär möta allvarliga betänkligheter från de närmast intresserades och särskildt författarnes sida, återstår alltid den utvägen att på lämpligt ställe i gällande lag om äganderätt till skrift fastslå den grundsats, som herr Hammarlunds motion afser att göra gällande.

Med hänsyn till hvad härom ofvan anförts kan detta närmast ske genom beslut om en lagförklaring af innehåll, att öfvergångsbestämmelserna till lagen om äganderätt till skrift och de år 1897 däri gjorda ändringar äro så att förstå, att under redan förvärfvade rättigheter jämväl inbegripes rätt att fortfarande begagna stereotyper och andra dylika materialier. Denna grundsats blir då uttalad på samma sätt som i lagen om efterbildning af konstverk. Visserligen skulle kunna sägas, att från den tid, då förstnämnda lag eller förändringarna i densamma trädde i kraft, och till dess anslutning till konventionen äger rum, uppstår en mellantid, för hvilken ej något är stadgadt. Men detta inträffar i alla händelser med båda lagarne, och denna sak synes åtminstone t. ex. vid Norges anslutning hafva uppfattats så, som om i och med anslutningen alla den norska lagens grundsatser vuune tillämpning från och med dagen för anslutningen. I hvarje händelse kan i deklarationen om anslutning intagas en tydlig tidsbestämmelse i detta afseende.

Tillfredsställandet af anspråken på bestämd föreskrift i angifvet

syfte skulle ock kunna ske genom förbehåll därom i 19 § af lagen om äganderätt till skrift och 13 § i lagen angående rätt att efterbilda konstverk äfvensom, för öfverensstämmelsens skull, i 10 § af lagen angående rätt att återgifva fotografisk bild den 28 maj 1897, ehuru denna senare lag ej kan komma in under Bernkonventionen. Enligt nämnda paragrafer kunna nämligen lagarnes bestämmelser, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven skrifter, konstverk eller fotografiska bilder utgifna eller framställda af annat lands medborgare, och skrift, konstverk eller fotografisk bild, som i samma land först utgifvits. Under dessa bestämmelser kunde efter den engelska lagstiftningens föredöme införas ett allmänt förbehåll, att en sådan förklaring ej finge verka inskränkning i redan förvärfvade rättigheter och att under dessa rättigheter skulle inbegripas äfven rätt att fortfarande begagna stereotyper och dylika materialier.

Emellertid har det nu under hand upplysts, att afsikten vore, att Konungen med begagnande af sin befogenhet enligt nyssnämnda stadgande skulle vid afgifvande af deklaration om anslutning till konventionen göra förbehåll till förmån för ifrågavarande rättsanspråk. På sådant sätt kan saken visserligen också ordnas. Men detta måste dock betraktas mera som en nödfallsutväg. Ty, såsom redan erinrats, böra alla ledande grundsatser för de privata rättigheterna helst återfinnas i själva lagen. Det kan äfven möjligen tänkas, att vid eventuella konventioner med makter, som ej tillträdt unionen, Sverige kommer i en gynsamare ställning vid underhandlingarne, om det ej behöfver betinga sig särskilda villkor utöfver tillämpningen af den svenska lagstiftningen i ämnet. Att ifrågavarande utväg af vederbörande intressenter dessutom framhålles såsom fortfarande innebärande en viss otrygghet för dem, må man ej heller alldeles förundra sig öfver. Då svenska regeringen t. ex. ingick traktat med Frankrike rörande den litterära äganderätten, åsidosattes all tanke på att skydda svenska medborgares bestående rättigheter, hvilket lär medfört afsevärda förluster särskildt för svenska musikärläggare. Vidare har man fäst sig vid, att oaktadt svenska bokförläggareföreningen, af hvilken vårt lands främste musikärläggare äro medlemmar, i sitt infortrade yttrande tillstyrkt anslutningen till konventionen endast under det villkor, som i herr Hammarlunds motion närmare omförmäles, så har den kungl. propositionen ej ägnat denna erinran ens något yttrande i motiveringen, lika litet som i propositionen gennämnts något i anledning af de villkor, som nya bokhandelsföreningeu uppställt för undvikande af befarad konkurrens från Finland och Nordamerikas Förenta stater. Och i hvarje fall torde ingen

kunna utlofva, att vid ingående af eventuella konventioner i framtiden de personer, som då hafva med saken att skaffa, alltid skola utan lagens erinran själfmant fästa sin uppmärksamhet vid dessa detaljer.

Då nu emerllertid af dem, som denna sak närmast rörer, fästes en viss vikt vid att deras rätt på bästa sätt iakttagas samt det kan vara af betydelse för Riksdagen att vid ärendets pröfning hafva tillfälle att välja mellan de olika utvägar, hvilka på sätt ofvan framhållits erbjuda sig för frågans lösning, tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen, på grund af Sveriges tillämnade tillträde till Bernkonventionen för skydd af litterär och konstnärlig äganderätt och Kungl. Maj:ts i anledning därpå framlagda proposition n:o 22, måtte eventuellt för sin del besluta: antingen den förklaring, att med de i öfvergångsbestämmelserna till gällande lagstiftning angående äganderätt till skrift upptagna föreskrifter, att lagen icke verkade inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad, jämväl afsåges rätt att fortfarande för sitt ändamål begagna stereotyper, klichéer, stenar och plåtar af alla slag samt liknande för skrifts mångfaldigande afsedda materialier, som lofligen kunnat begagnas på grund af förut gällande lag; eller ock det tillägg till 19 § i lagen om äganderätt till skrift och 13 § i lagen angående rätt att efterbilda konstverk, äfvensom 10 § af lagen angående rätt att återgifva fotografisk bild, att sådant förordnande af Konungen, som där afses, ej må verka inskränkning i redan förvärfvade rättigheter och således ej heller i den särskilda rätt, hvarom ofvan förmäles.»

Förevarande proposition afser att i två särskilda hänseenden åstadkomma ändring i gällande bestämmelser angående äganderätt till skrift. Såsom af det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll för den 4 nästlidne december framgår, åsyftar den af Kungl. Maj:t föreslagna förändringen af 1 kap. 3 § i lagen den 10 augusti 1877 — genom hvilken lagändring författare skulle erhålla uteslutande och ovillkorlig rätt att genom tryck utgifva öfversättning af sin skrift på annat språk under en tidrymd af tio år från det skriften först offentliggjordes — att införa en sådan utsträckning af öfversättningsskyddet, som skulle erfordras för Sveriges anslutning till den genom Bernkonventionen i dess ursprungliga lydelse grundade unionen till skydd för litterära och artistiska arbeten.

I hvad propositionen afser 2 kap. 14 § i ofvannämnda lag, är den

föranledd af Riksdagens skrifvelse den 11 mars 1902, däri Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida och i hvad mån den i första punkten af 14 § i lagen angående äganderätt till skrift bestämda tid för författares eller öfversättares i andra kapitlet af berörda lag omförmälda rätt lämpligen kunde utsträckas samt för Riksdagen framlägga det förslag i sådant syfte, hvartill den verkställda utredningen kunde föranleda.

Mot de genom propositionen föreslagna ändringarna i 3 och 14 §§ af ofvanberörda lag har utskottet icke funnit något att erinra vare sig i sak eller beträffande deras formella affattning.

Beträffande öfvergångsstadgandet har i herr Hammarlunds motion framhållits, att detsamma skulle vara i så måtto bristfälligt eller ofullständigt, att icke sådana rättigheter, som kunde utöfvas med begagnande af före lagens ikraftträdande förfärdigade stereotyper, klichéer, stenar och plåtar af alla slag samt liknande för skrifts mångfaldigande afsedda materialier, därigenom vore skyddade, och denne motionär ifrågasätter ett tillägg till förevarande öfvergångsstadgande i syfte att uppkomma rättigheter af nyss angifven art må uttryckligen förklaras vara fortfarande bestående, i likhet med hvad som skall hafva ägt rum i Norge och Danmark vid antagande af de nu gällande lagarna i ämnet.

Såsom herr Lindhagen i sin ofvanberörda motion anført, afser emellertid förevarande proposition hufvudsakligen en utsträckning af öfversättningsskyddet, och anledning torde därför saknas att till det nu föreliggande lagförslaget foga ett öfvergångsstadgande af annan innebörd eller lydelse än det af Kungl. Maj:t föreslagna. Enligt utskottets mening är sålunda, äfven om, såsom utskottet håller före, rättigheter af nyss angifven art böra skyddas, det af herr Hammarlund föreslagna sättet för beredande af ett dylikt skydd från formell synpunkt icke lämpligt.

I herr Lindhagens motion behandlas till en början frågan, huruvida lagen angående äganderätt till skrift den 10 augusti 1877 kan anses innefatta ett skydd af förevarande art genom den ursprungliga öfvergångsbestämmelsen, enligt hvilken lagen icke skulle verka inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad, samt den vid lagen den 28 maj 1897 angående vissa ändringar i lagen den 10 augusti 1877 fogade öfvergångsbestämmelsen af samma lydelse. Såsom herr Lindhagen anført, torde det åtminstone icke vara säkert, att så är förhållandet. Riktigheten af en sådan slutsats som den sistnämnda bestyrkes enligt motionärens mening särskildt däraf, att lagen angående rätt att efterbilda konstverk den 28 maj 1897 innefattar utom det all-

männa öfvergångsstadgandet, att lagen icke verkade inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad, äfven bestämmelsen, att formar, plåtar och andra uteslutande för efterbildning af visst konstverk användbara materialier, som före samma tid förfärdigats, finge, där efterbildningen var loflig enligt äldre lag, fortfarande för sitt ändamål begagnas. Motsvarighet till sistnämnda stadgande finnes nämligen icke i lagen om äganderätt till skrift.

Äfven om skydd af ifrågavarande art förefinnes enligt gällande lag, är det dock otvifvelaktigt af vikt, särskildt med hänsyn till Sveriges förestående anslutning till Bernkonventionen, att säkerhet vinnes för att rättigheter af förevarande art äga bestånd jämväl efter det en sådan anslutning kommit till stånd. Herr Lindhagen har till öfvervägande ifrågasatt två alternativa utvägar för vinnande af detta mål.

Hvad angår det med hänsyn till ofvannämnda enligt motionärens mening förefintliga ovisshet angående gällande rätts ståndpunkt i förevarande fråga framställda förslaget att besluta en lagförklaring af den utaf motionären angifna innebörden, är dock enligt utskottets tanke däremot att invända — utom att ett sådant tillvägagående läter vara en ovanlig och föga lämplig form för ett ingripande af de lagstiftande myndigheterna i ett sådant fall som det förevarande — att därmed icke skulle fullständigt vinnas det mål, som vore afsedt att ernås, i det att, såsom motionären jämväl framhåller, en mellantid skulle uppstå, rörande hvilken ingenting funnes stadgadt om ifrågavarande rättigheters skyddande. I hvarje fall skulle sålunda till äfventyrs erfordras, att i deklARATIONEN om Sveriges anslutning till Bernkonventionen intoges ett ytterligare uttryckligt förbehåll uti ifrågavarande hänseende.

Beträffande därefter herr Lindhagens förslag, att till de stadganden i lagarna om litterär och artistisk äganderätt samt lagen angående rätt att återgifva fotografisk bild, hvilka afse rätt för Konungen att ingå aftal med främmande makter angående ömsesidigt skydd för ifrågavarande arter af immateriell äganderätt, föga det tillägg, att sådant förordnande af Konungen, som i nämnda stadganden afses, ej finge verka inskränkning i redan förvärfvade rättigheter, af hvad art de än vore, skulle visserligen därigenom vinnas, att uti ifrågavarande lagar beståndet af de rättigheter, som nu förevarande motioner afse att bevara, blefve, oberoende af aftal med främmande makter, uttryckligen erkändt. Men äfven häremot kunna formella betänkligheter anföras, och möjligen skulle, om Riksdagen nu för sin del antoge lagbestämmelser i enlighet med detta förslag, därigenom fördröjas utfärdandet af ifrågavarande,

för Sveriges anslutning till Bernkonventionen nödvändiga stadganden och sålunda äfven berörda anslutning, hvars snara åvägabringande dock synes önskvärdt.

Enligt utskottets mening vinnes ifrågavarande motioners syfte fullständigt och lämpligast därigenom, att Kungl. Maj:t vid beslut om Sveriges anslutning till Bernkonventionen eller träffande af aftal i allmänhet med främmande makter om skydd för litterär äganderätt gör förbehåll till förmån för ifrågavarande rättsanspråk. Utskottet anser således lämpligt, att Riksdagen genom särskild skrifvelse hos Kungl. Maj:t gör framställning om att Kungl. Maj:t vid sålunda förekommande fall må träffa förbehåll uti förevarande hänseende.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

1:o) att det i förevarande proposition innefattade lagförslag må af Riksdagen antagas; och

2:o) att Riksdagen, i anledning af herr Hammarlunds och herr Lindhagens föreliggande motioner, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t, vid utfärdande af förklaring om Sveriges anslutning till den genom Bernkonventionen grundade unionen till skydd för litterära och artistiska arbeten samt ingående af andra aftal med främmande makter, angående ömsesidigt skydd för litterär och artistisk äganderätt, träffa sådant förbehåll, att genom berörda anslutning eller aftal ej göres inskränkning i svenska medborgares redan förvärfvade rättigheter och sålunda ej heller i deras rätt att fortfarande för sitt ändamål begagna stereotyper, klichéer, stenar och plåtar af alla slag samt liknande för skrifs mångfaldigande afsedda materialier, som lofligen kunnat därförut begagnas.

Stockholm den 3 mars 1904.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af herrar *Waldenström* och *A. Olsson*:

När frågan om Sveriges anslutning till Bernerunionen den 27 juni 1896 af dåvarande chefen för justitiedepartementet föredrogs inför Kungl. Maj:t, fann Kungl. Maj:t, att tillräcklig anledning ej fanns för att i Sverige genomföra sådan utsträckning af öfversättningskyddet, som för en sådan anslutning vore erforderlig.

De skäl, som af intresserade anfördes emot Sveriges anslutning till Bernerunionen, voro förnämligast:

att därigenom icke bereddades skydd mot den för svenska litteraturen företrädesvis hotande faran, nämligen att blifva föremål för eftertryck i Nordamerikas förenta stater eller i Finland, hvilka bägge länder icke tillhörde unionen;

att de svenska författarnes ställning icke kunde antagas blifva i nämnvärd grad förbättrad, enär de författare, hvilkas arbeten kunde påräkna spridning inom unionens länder, vore ett ringa fåtal, samt dessa alltid kunde betinga sig fullt tillfredsställande honorar och för öfrigt redan kunde bereda sig skydd genom utgifvande i utlandet af öfversättning samtidigt med originalet;

att sålunda för Sveriges del nyttan af anslutningen vore ringa;

att däremot Sveriges anslutning till unionen otvifvelaktigt skulle medföra en prisökning å öfversättningslitteraturen inom riket, en omständighet, vid hvilken allmänheten fäste stort afseende, och som vore af stor betydelse för ett folk, hvars litteratur ej kunde undvara den lifaktighet och det stöd, som stode att hämta från öfversättningar och bearbetningar af utländska arbeten.

Vidare framhölls betydelsen af, att Sverige i denna fråga intoge samma ståndpunkt som de öfriga skandinaviska länderna, hvilka vid tidpunkten i fråga stode utom Bernerunionen.

Dessa skäl synas oss fortfarande i väsentlig mån äga giltighet, med undantag af det sista, som dock är af hufvudsakligen formell natur.

I nu föreliggande kungl. proposition, sid. 9 o. f., säger Kungl. Maj:t visserligen, att »den allmänna meningen inom riket mer och mer synes ställa sig på samma ståndpunkt» som författareföreningen — något, som väl måste anses såsom en temligen lös förmodan. Och Kungl. Maj:t antager, att det »måhända» är »under inflytande häraf som jämväl de intressen, hvilka hittills hållit tillbaka och afstyrkt anslutning till

unionen, numera synas uppgifva sitt motstånd». — »De målsmän för förlagsverksamhet och journalistik,» heter det vidare, »som hörts öfver författareföreningens framställning, hafva denna gång ej aunat att erinra i principfrågan, än att Sverige bör åtnöja sig med att tillträda den ursprungliga Bernerkonventionen samt lämna å sido 1896 års tilläggsakt, hvarförutom af förläggareföreningarne framhålles, att anslutning till Bernerkonventionen icke räcker till att skydda mot den för svenska förlagsverksamheten farliga konkurrensen från Nordamerikas förenta stater och Finland.»

Detta synes oss vara en alltför fri tolkning af hvad förlagsföreningarna sagt.

Svenska bokförläggareföreningen tillstyrker visserligen i sitt utlåtande författareföreningens framställning, dock med det villkor,

»att i all synnerhet de bestämmelser, som innehållas i den norska lagens § 38 och den motsvarande danska lagens lika lydande § 37, komma att inflyta jämväl i den svenska lagen, enär i motsatt fall den svenska förlagsverksamheten och däraf särskildt musikförlaget skulle komma i vida sämre ställning än den norska och danska och sålunda drabbas af högst betydande ekonomiska förluster.»

»Samtidigt tillåter sig föreningen att framhålla såväl det beklagliga och för svenska förläggare ytterst förlustbringande eftertryck af svenska originalarbeten, som fortfarande i stor skala äger rum i Nordamerikas förenta stater, som ock den ständigt hotande möjligheten af sådant eftertryck i vårt grannland Finland, i den vissa förhoppning, att Kungl. Maj:t täcktes ej förlora detta skadliga missförhållande ur sikte.»

Ännu bjärtare betonas denna sak af Nya Bokförläggareföreningen, som i sitt utlåtande till Kungl. Maj:t erinrar »hurusom, då Nordamerikas förenta stater och storfurstendömet Finland fortfarande icke anslutit sig till Bernkonventionen, vårt land genom att biträda konventionen skulle

icke blott fortfarande blifva i saknad af det skydd i förhållande till utlandet, hvaraf företrädesvis göres behof, eller skyddet mot eftertryck af svenska originalarbeten inom Nordamerikas förenta stater, där sådant i stor utsträckning oupphörligen öfvas,

utan äfven utsättas för ökad fara af en nedergörande konkurrens från finska bokförläggares sida, i det att dessa lätteligen kunde inledas i frestelse att ombesörja och ännu, innan en öfersättning, för hvilken svensk man utfäst arfvode åt författaren, tillhörande någon af Bernkonventionens stater, hunnit här i landet utgifvas, där och i Finland

sprida en annan öfversättning från samma original till svenska språket, helst denna kan åsättas ett betydligt lägre pris än den med författarehonorar betungade öfversättningen. Om den finska bokförlagsfirman finner sådant med sin fördel förenligt, kan den ju bespara sig jämväl öfversättningsarfvodet genom att ordagrant aftrycka den svenska öfversättningen, som därigenom kommer med hänsyn till bokhandelspriset i ett än ofördelaktigare läge.»

»Om därför», tillägger föreningen, »Sveriges anslutning till Bernkonventionen nu bör genomföras, hvarom meningarna gifvetvis fortfarande måste vara mycket delade, beroende som de äro af de olika synpunkter, från hvilka frågan bedömes, vill det synas, som landets väl kräfde, att i sammanhang med en sådan anslutning konventioner med Nordamerikas förenta stater och storfurstendömet Finland träffades, eller att åtminstone förbud meddelades mot införsel af öfversättning till svenska språket af arbete, som utgifvits i någon af Bernkonventionens stater.»

Som här af synes, hafva de bägge bokförläggareföreningarne biträdt författareföreningens framställning med så allvarliga reservationer, att deras utlåtanden synas oss *realiter* vara afstyrkande.

Att för en ganska tvifvelaktig eller åtminstone jämförelsevis obetydlig ekonomisk fördel för ett litet antal författare offra så stora ej blott ekonomiska, utan äfven kulturella intressen, som här äro i fråga, intressen, som beröra ej blott förläggare, utan i ännu högre grad den svenska allmänheten, synes oss alls icke rådligt, allra helst som sannolikt mången svensk författare haft den nu rådande fria öfversättningsrätten att tacka därför, att hans arbeten och namn någonsin blifvit kända i den litterära världen utanför Sveriges gränser. På grund där af hemställa vi,

att Riksdagen må afslå Kungl. Maj:ts föreliggande förslag i hvad det afser ändring af kap. 1 § 3 i lagen den 10 aug. 1877 angående äganderätt till skrift.

Herrar *Zetterstrand* och *F. Andersson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.